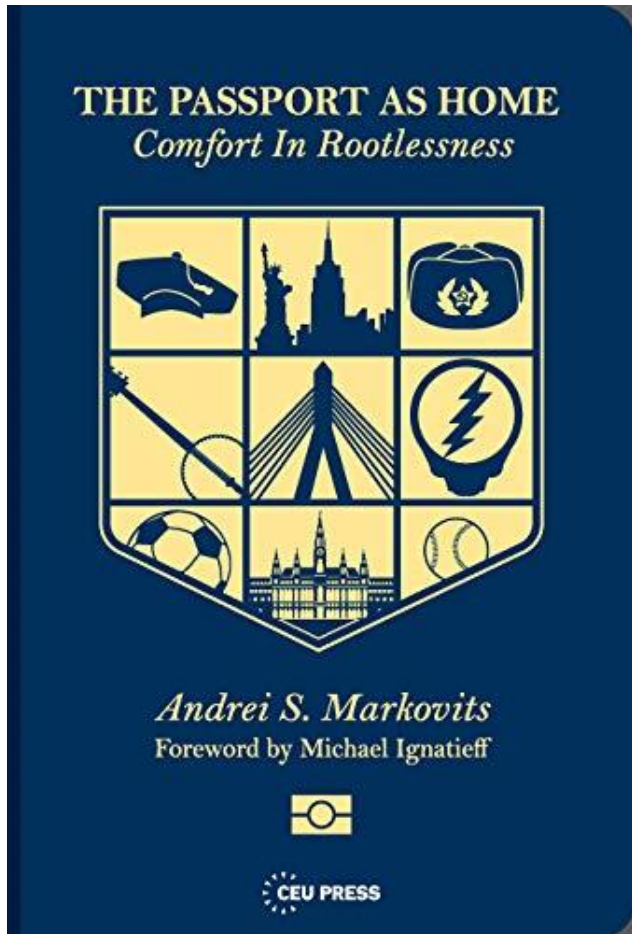

Andrei Markovits și acceptanța dezrădăcinării

The Passport as Home: Comfort in Rootlessness

O autobiografie

De Getta Neumann

Titlul autobiografiei lui Andrei Markovits intrigă. În vocabularul modern, dezrădăcinarea este sinonimă cu dezorientare, singurătate, traumatism psihic, dar pentru Markovits, soarta de outsider, de evreu rătăcitor, devine „o sursă de bucurie și nu o sursă de anxietate”. Într-adevăr, bucuria și energia sunt palpabile pe tot parcursul amintirilor, nutrite de capacitatea povestitorului de a se entuziasma, de a întâmpina cu curiozitate și empatie totul - oameni, locuri, idei, cărți, muzică.

Povestea începe la Timișoara, pe str. Kutuzov, lângă Parcul Rozelor, în familia Markovits, în care tatăl lui Andy (după cum e numit de cei mai mulți) își pierduse la Auschwitz părinții și doi frați, iar mama pe mama ei. Băiatul de 9 ani își pierde mama, victima unei tumori cerebrale, iar câteva luni mai târziu, emigrează împreună cu tatăl lui la Viena. Copilăria lui într-un oraș cu o mentalitate impregnată de multiculturalismul austro-ungar, în anii 1950 încă prezentă, a fost totuși

una, până la catastrofa pierderii mamei, ocrotită. Copilul crescut într-o familie cu un nivel relativ înalt de bunăstare nu a simțit efectul restricțiilor impuse de regimul comunist, iar antisemitismul în acea epocă a fost înnăbușit. Dar dezrădăcinile s-au ținut lanț.

Anii la Viena s-au dovedit dificili. Andy a perceput școala vieneză, riguroasă, cu metode autoritare, ca un mediu ostil. Următoare migrare, peste ocean, i-a oferit în sfârșit terenul prielnic pentru evoluția lui ca intelectual și ca om. De la Columbia University la New York la Center for European Studies at Harvard University in Cambridge, Massachusetts, la sejururi de cercetare în diferite institute, și, în cele din urmă, la University of Michigan la Ann Arbor, profesorul și-a făcut bagajul de nenumărate ori. Totuși, fără a avea rădăcini, fără a fi ancorat într-un anumit oraș sau la o anumită universitate, pașaportul american i-a dat o identitate și apartenența la Statele Unite ale Americii, ca țara care a determinat înfrângerea dominației

naziste, ca democrația, în care antisemitismul rămâne un fenomen cu totul marginal, ca o țară, în care excelența intelectuală și deschiderea spre ce e nou sunt valori stabilite.

Un element de o emoție puternică al memoriilor îl constituie relația fiului cu tatăl lui, Lajcsi, așa cum îl chemau toți prietenii. Figura tatălui este copleșitoare prin dragoste, generozitate și bunătate, pe de o parte, și inteligență și clarviziune, pe de alta. Markovits ne implică în vârtejul pasiunilor în care sunt prinși tatăl și fiul, dorința tatălui de a-și ajuta fiul din răspuțeri să exceleze în viață, să trăiască într-un mediu și o țară în care să se simtă în siguranță, năzuința fiului de a fi la înălțimea așteptărilor, dar și nevoia lui de a se afirma, chiar dacă aceasta însemna să intre în conflict cu el. În acest punct, trebuie să remarc cât de straniu mi s-a părut să citesc cartea prietenului meu Andy, Andris pentru mine, pe care-l cunosc din copilărie. Datorită talentului său narativ ieșit din comun, mi s-a părut că revăd scene din trecut. Andris a adus un omagiu tatălui său, evocându-i personalitatea în scene dramatice și în analize de o mare acuitate, cu o sinceritate deplină, cu care nu s-a cruțat nici pe sine. Sunt pagini care transcend nivelul personal, revelând lumea interioară a generației traumatizate de Holocaust, cu valori europene tradiționale, cât și a celei de a doua generații post-Holocaust, cu sensibilitatea acută, cu înclinarea de a pune totul la îndoială, de a se răzvrăti, și totodată de a se apropia de oameni și cauze cu înțelegere și compasiune.

Înțelegerea și compasiunea caracterizează activitatea profesională a lui Andrei Markovits. Autorul multor cărți de succes mărturisește că domeniul în care s-a dăruit total a fost activitatea pedagogică. În contactul cu mii de tineri, s-a desfășurat și a transmis mult mai mult decât informații și cunoștințe. Destul să amintim ca a redactat peste 2.000 de scrisori de recomandare. Cei care l-au ascultat pe Markovits la un curs sau într-un interviu, știu că este o experiență electrizantă și consider una din calitățile principale a memoriilor că folosește adesea expresia orală, astfel că cititorul îi simte prezența și elanul contagios.

Domeniile sale de cercetare au avut întotdeauna o componentă personală și e pasionant când citim despre sindicatele în Germania, despre studiul anti-americanismului și antisemitismului, despre sport ca fenomen sociologic, despre câini și "cultura compasiunii" și altele. A publicat nouăsprezece cărți, a editat volume, a scris articole și eseuri. Din această bogăție de cunoștințe ne împărtășește Andrei Markovits câte ceva, cu perspicacitatea unui "cosmopolit dezrădăcinat", cu convingerea unuia care și-a asumat destinul cu mândrie. Ne-a dăruit o carte emoționantă și palpitantă, cu aventuri, succese și eșecuri, cu personaje pline de viață, cu incursiuni în istorie și politică, cu întrebări, nedumeriri și răspunsuri, lăsând cititorul să continue reflecțiile autorului. Sperăm să apară în traducere română cât de curând.